

"שבעה דברים בחכם" (אבות ה', משנה ז')

ניהול שיח על-פי מקורות היהדות

"טובה לשון רכה
ממתנה טובה"
(אבות)

רציונל

השיח עומד בבסיס הדיון המשנאי והתלמודי. כשם שחז"ל עסקו במגוון ההתנהגויות של האדם בחיי היום-יום שלו, על-פי הערכים שמציבה לנו התורה, כך הם עוסקים בנושא השיח ומייחסים לחכם שלמד ורכש מעלות שכליות התנהגויות מסוימות; היפוכן של התנהגויות אלה מיוחסות לגולם (מתוך המאירי; רמב"ם).

מטרות

- העלאת המודעות לחשיבות השיח המקדם בזמן לימוד ב"חברותא" וב"חבורה".
- לקיחת אחריות אישית על הלמידה וההתנהגות במהלך שיח.

ניהול שיח

בזיקה למסכת אבות

מודל הפעלה

שיח ב"חברותא" וב"חבורה" לשם בחינת היבטים שונים בניהול השיח.

מהלך הפעלה

בזוגות

שיח ב"חברותא"

1. המשתתפים מתחלקים לזוגות לצורך "לימוד בחברותא".

הידעת? שתיים משיטות הלימוד הנהוגות בישיבות הן לימוד ב"חברותא" - בזוגות או ב"חבורה" - קבוצות בנות 3-6 לומדים.
מטרת הלימוד היא ניתוח סוגיה לעומקה תוך עיון בפרשנות. ליבון החומר הנתון תוך דיון בין הלומדים מעלה שאלות כחומר למחשבה, כאשר אחד מחווה את דעתו על דברי השני.

2. קריאת המשנה מפרקי אבות, פרק ה', משנה ז':

"שבעה דברים בגולם ושבעה בחכם. החכם אינו מדבר בפני מי שהוא גדול ממנו בחכמה; ואינו נכנס לתוך דברי חבריו; ואינו נבהל להשיב; שואל כעניין ומשיב כהלכה; ואומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון; ועל מה שלא שמע אומר: לא שמעתי; ומודה על האמת".

3. ניהול שיח בהתייחס להיבטים הבאים:

- אילו היבטים הקשורים לשיח עולים במשנה (תוכלו להתייחס להיבטים כמו: הקשבה, שאילת שאלות ענייניות, מתן תשובות ענייניות, שטף, מתן כבוד ועוד)?
- מה מתוך ההיבטים שמצאתם עשוי לקדם את השיח ומה עלול לבלום אותו? מדוע?
- מה מתוך ההיבטים האלה הייתם רוצים שיאפיינו את השיח ביניכם? ואילו היבטים הייתם מעדיפים שלא יאפיינו את השיח ביניכם?
- האם היבטים אלה באו לידי ביטוי גם בשיח הזוגי שניהלתם ביניכם? כיצד?
- כיצד כל אחד מכם יכול לתרום לשיח מקדם?
- קבעו כללי התנהגות לשיח.

בקבוצה

שיח ולמידה בחבורה בעקבות השיח בחברותא

כל שלושה זוגות שלמדו בחברותא יוצרים "חבורה":

שלב א

- כל זוג מציג בפני חברי הקבוצה את כללי ההתנהגות בשיח כפי שנקבעו בחברותא.
- הקבוצה מנהלת שיח המברר מה מתוך הכללים שנקבעו בידי הזוגות מקובל על כל ה"חבורה".

שלב ב

- קראו את פירושו של ר' עובדיה מברטנורא המביא חיזוק מן התנ"ך לכל אחת מן ההתנהגויות המתוארות במשנה.
- התייחסו לכך בטבלה הבאה וציינו כיצד תוכלו ליישם התנהגויות אלה בשיח הכיתתי:

ההתנהגות	היישום בתנ"ך (פירוש ברטנורא)	היישום בשיח הכיתתי (כללים שקבענו)
אינו מדבר בפני מי שהוא גדול ממנו בחכמה		
אינו נכנס לתוך דברי חבריו		
אינו נבהל להשיב		
שואל כענין ומשיב כהלכה		
אומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון		
על מה שלא שמע אומר: לא שמעתי		
מודה על האמת		

במליאה

- דיווח על יישום ההתנהגויות בשיח הכיתתי.
- הצגת התוצרים על-ידי נציגי הקבוצות.

נקודות לדיון:

- האם הדיון בחברותא סייע בהבנת המשנה? כיצד?
- האם נהניתם ללמוד בדרך זו? ממה במיוחד? מדוע?
- "מעשה אבות סימן לבנים" - האם ניתן ליישם את הנהיות הז"ל לניהול שיח מקדם גם בימינו? כיצד?

מהלכה למעשה:

- בחרו שלושה כללים ליישום בשיח הכיתתי בתקופה הקרובה (ניתן להתייחס למשימות לימודיות, להפסקה, לדיון לצורך קבלת החלטות כיתתיות).
- כתבו את הכללים ותכננו את יישומם.

תודתנו לגב' רבקה צ'רקה, מפקחת ארצית לחינוך לחיים בחברה ובמשפ